6.ÜNİTE

CENAZE ÂDABI

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Ölüme hazırlıklı olmak ne demektir? Konuyla ilgili bir hadis bulunuz.
2. “Kefen, defin, teçhiz, tekfin, taziye ve telkin” kelimelerinin anlamlarına sözlükten bakınız.
3. Katıldığınız bir cenaze töreni ile ilgili gözlemlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Vefat eden kişinin ardından yapılan işleri bir din görevlisi ile konuşunuz.

1. Vefat Anında Yapılması Gerekenler

Ölüm, yeryüzündeki bütün canlılar için geçerli olan ilahi bir kanundur. Bu nedenle onu değiştirmeye Yüce Allah'tan başka hiç kimsenin gücü yetmez. Kur'an-ı Kerim'de ölümün kaçınılması mümkün olmayan bir gerçek olduğu şöyle vurgulanır:

قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذٖى تَفِرُّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مُلَاقٖيكُمْ ...

"De ki: Kaçıp durduğunuz ölüm, muhakkak sizi bulacaktır..."[1]

اَيْنَ مَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فٖى بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ ...

"Nerede olursanız olun sağlam ve güçlendirilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır..."[2]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de ölüm hakkında ümmetini her fırsatta uyarmıştır. "Ensardan bir kişi Hz. Peygamber'e (s.a.v.) gelerek şöyle sordu: *"Ey Allah'ın Resulü! Müminlerin hangisi daha faziletlidir?' Hz. Peygamber (s.a.v.), 'Ahlak bakımından en güzel olanları."* buyurdu. Sonra adam, 'Müminlerin hangisi daha akıllıdır?' diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.v.), *"Ölümü en çok hatırlayıp nefsini hesaba çekenleri ve ölümden sonrası için en güzel şekilde hazırlananları. İşte onlar en akıllı olanlardır."*şeklinde cevap verdi."[3]

KONUŞALIM

"Yeryüzünde bulunan her şey fânidir."

Rahman suresi, 26. ayet

Yukarıdaki ayeti de dikkate alarak yaratılmış olan tüm varlıkların sonlu olduğunu bilmenin insanların davranışlarını nasıl etkilediği hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

İslam inancı bakımından ölüm bir son değil, yeni bir hayatın başlangıcıdır. İnsan ne zaman, nerede ve nasıl öleceğini bilmediğine göre her an ölüme hazır olmalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ölümü unutmamayı, Allah'ın (c.c.) razı olduğu iş ve davranışlarla ona hazırlanmayı ve Allah'ın (c.c.) rahmetinden ümit kesmemeyi tavsiye etmiştir. Çekilen sıkıntı ne kadar şiddetli olursa olsun ölümün arzu edilmesini hoş görmemiştir. Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur:

"Hiçbiriniz başına gelen bir zarar ve felaket sebebiyle asla ölümü temenni etmesin! Eğer buna mecbur kalırsa şöyle desin; Allah'ım! Hayat hakkımda hayırlı olduğu müddetçe beni yaşat; ölüm hakkımda hayırlı olunca da benim ruhumu al!" [4]

1 Cuma suresi, 8. ayet.
2 Nisa suresi, 78. ayet.
3 İbn Mâce, "Zühd", 31.
4 Ebu Davud, "Cenaiz", 13; Nesaî, "Cenaiz", 1.

Vefat eden bir Müslümana karşı diğer Müslümanların yerine getirmeleri gereken bir takım dinî sorumluluklar vardır. Bu sorumluluklar aynı inancı paylaşmanın ve Müslümanlardan oluşan bir toplum içinde birlikte yaşamanın bir gereğidir. Vefat eden kişinin yakınları, komşuları ve tanıdıkları tarafından yerine getirilmesi gereken görevlere Allah Resulü (s.a.v.) hem hadis-i şeriflerinde işaret etmiş hem de kendi davranışlarıyla örnek olmuştur. Vefat eden kişinin yıkanması, kefenlenmesi, cenaze namazının kılınması, kabre yerleştirilmesi (defin), borçlarının ödenmesi, vasiyetinin yerine getirilmesi, mirasının hak sahiplerine dağıtılması ve vefat eden kişinin yakınlarına taziyede bulunmak bu görev ve sorumlulukların başlıcalarıdır.

Son nefesine yaklaşmış ve ölmek üzere olan Müslümana "muhtazar" denir. Bu durumdaki bir kişi ziyaret edilir, kendisine ve yakınlarına sabır tavsiyesinde bulunulur. Ayrıca bu kimseleri; akraba, dost ve komşuları ziyaret ederek helallik alırlar. Ölüm anı, dünya hayatının sonu ve ahiret hayatının başlangıcıdır. Bu açıdan ölüm döşeğindeki hastanın moralini yüksek tutmaya çalışılmalı, ebedi yolculuğa ruhen hazırlanmasına yardımcı olunmalıdır. Hastaya söylenecek sözlere dikkat edilmeli, onu ümitsizliğe düşürücü, gönül kırıcı sözlerden kaçınılmalıdır. Allah'ın rahmetinden ve affından bahsedilmeli, mümkün olduğu kadar onun için dua edilmelidir.

İyileşme ümidi kalmamış hastaya, onu incitmeyecek bir şekilde, herhangi bir vasiyetinin bulunup bulunmadığı sorulur. Vasiyette bulunursa şahitler huzurunda yazılır.

Hastaları ziyaret etmeliyiz.

BULALIM

Neylersin ölüm herkesin başında.
Uyudun uyanmadın olacak
Kim bilir, nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak,
Taht misali o musalla taşında.

Cahit Sıtkı TARANCI
Otuz Beş Yaş, s. 189.

Bu şiirin ana teması nedir?

Mümkün olduğunca cenaze namazlarına katılmalıyız.

KONUŞALIM

'Bir hastanın yanına girince ona sağlık ve uzun ömür temennisiyle onu rahatlatın. Zira böyle yapmak onun gönlünü hoş eder."

Tirmizi, "Tıb", 35.

Yukarıdaki hadisi dikkate alarak hastaya moral verecek söz ve davranışlara örnek vererek arkadaşlarınızla konuşunuz.

Ölmek üzere olan kişi, mümkünse yüzü kıbleye gelecek şekilde sağ yanına çevrilir. Bu mümkün değilse, başı hafifçe yükseltilip ayakları kıbleye doğru uzatılarak sırt üstü yatırılır. Eğer bu da mümkün değilse sıkıntı verilmeyecek şekilde en uygun konumda yatırılır. Ölüm döşeğindeki hastanın ağzı genellikle susuzluktan kurur. Hastanın hizmetinde bulunanlar bir miktar suyla sık sık onun ağzını ıslatmalı ve susuzluğunu gidermelidir.

Ölümü yaklaşmış olan kişiye sesli bir şekilde kelime-i tevhidin hatırlatılmasına telkin denir. Sevgili Peygamberimiz *"Kimin son sözü 'Lâ ilâhe illallah' olursa, o kişi cennete girer"*[5] buyurmuştur. Dolayısıyla telkinde bulunmak sünnettir. Ancak kişiye söylemesi için ısrar edilmemeli, sadece kişinin yanında kelime-i tevhid ve kelime-i şehadet okunmalıdır. Bu telkin tövbeyi de içine alacak şekilde şöyle yapılabilir:

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِيمَ الَّذِى لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ الْحَىُّ الْقَيُّومُ وَاَتُوبُ اِلَيْهِ.

اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

"Kendisinden başka *ilah* olmayan Allah'tan bağışlanma dilerim. O diri ve her şeyin varlığı kendisine bağlı olandır. Ona tövbe ederim. Şehâdet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şehâdet ederim ki Muhammed (s. a. v.) O'nun kulu ve resulüdür."

Ölümü yaklaşmış kişinin yanında Yâsîn veya Ra'd surelerini okumak da tavsiye edilmiştir.[6] Ölüm döşeğindeki kişinin yakın akrabalarına haber verilerek onunla helalleşmelerine imkân verilmelidir.

DEĞERLENDİRELİM

"Kimin son sözü 'Lâ ilâhe illallah' olursa o kişi cennete girer."

Ebu Davud, "Cenaiz", 16.

Yukarıdaki hadisi kelime-i tevhidi hatırlatmanın önemi açısından değerlendiriniz.

5 Ebû Dâvûd, "Cenâiz", 16.
6 bk. Ebû Dâvûd, "Cenâiz", 20; İbn Mâce, "Cenâiz", 4.

2 . Vefat Sonrası Yapılması Gerekenler

Vefat eden kişinin üzerinden elbisesi çıkarılır. Üzerine bir örtü yayılır, şişmemesi için karnının üzerine bıçak ve makas gibi demirden bir cisim konur. Göz kapakları indirilir. Elleri yanlarına uzatılır, ayakları birleştirilip baş parmaklarından bir bez parçası ile bağlanır. Çenesi yine bir bez parçası ile başına bağlanır. Ölünün yanında güzel kokulu bir şey bulundurulur. Bu işlemler yapılırken şöyle bir dua yapılır:

بِسْمِ اللهِ وَعَلٰى مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ عَلَيْهِ اَمْرَهُ و سَهِّلْ عَلَيْهِ مَا بَعْدَهُ و اَسْعِدْهُ بِلِقَائِكَ وَاجْعَلْ مَا خَرَجَ اِلَيْهِ خَيْرًا مِمَّا خَرَجَ عَنْهُ

"Allah'ın adıyla ve Resûlullah'ın dini üzere

Ey Allah'ım bu kişinin işini kolaylaştır ve sonrasında güçlük gösterme. Onu, sana kavuşmakla mutlu eyle. Gittiği yeri, ayrıldığı yerden daha hayırlı eyle."

Yıkanma işlemi tamamlanmadan ölünün yanında Kur'an okumak mekruhtur. Fakat başka bir odada okunabilir. Kişi vefat ettikten sonra, cenaze ile ilgili hizmetlerin ve dinî görevlerin yerine getirilmesi için tanıdıklarına uygun bir şekilde ölüm haberi ulaştırılmalıdır.

Yakınlarını, sevdiklerini kaybeden insanların üzülmemesi mümkün değildir. Ancak ölünün arkasından yüksek sesle ağlamak, isyana varacak davranışlarda bulunmak ve uzun süre yas tutmak dinimizce hoş karşılanmamıştır. Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *'(Ölenlerin ardından) avuç içi ile yanaklarını döven, yakalarını yırtan ve cahiliye âdeti olarak bağırıp feryat eden kimse bizden değildir."*[7] Ölüm haberini alanların "istircâ" etmeleri

...اِنَّا لِلّٰهِ وَ اِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Yani **"...Allah'tan geldik Allah'a döneceğiz"**[8] ayetini okumaları öğütlenmiştir.

7 Buhârî, "Cenâiz", 35.
8 Bakara suresi, 156. ayet.

Vefat eden kişinin arkasından Kur'an-ı Kerim okunur.

YORUMLAYALIM

BİTER

Kalkılır bir yerde, kalır oyuncak,
Kurgular biter.
Ölüm... O geldi mi ne var korkacak?
Korkular biter.
Fikir, açmaz artık beyinde kuyu;
Burgular biter.
Unuturuz hayat adlı uykuyu,
Uykular biter.
Biter, her şey biter; ses şekil ve renk,
Kokular biter.
Kabir sualiyle kapanır kepenk,
Sorgular biter.

Necip Fazıl KISAKÜREK

Yukarıdaki şiirde ölüm nasıl anlatılmıştır? Yorumlayınız.

Ölen kimsenin arkasından gerekli görevleri yerine getirerek bağışlanması için Allah'a (c.c.) dua etmeliyiz. Ayrıca ölüm olayından ibret almalı, bizim de bir gün mutlaka Allah'a (c.c.) döneceğimizi aklımızdan çıkarmadan hayatımıza Kur'an ve sünnet doğrultusunda düzen vermeliyiz.

2.1. Cenazenin Yıkanması ve Kefenlenmesi

Vefat eden kişinin yıkanmasından kabre konulmasına kadar yapılması gereken uygulamalara ve bu işler için ihtiyaç duyulan malzemenin hazırlanmasına teçhiz denir. Ölünün yıkanması **gasil** olarak isimlendirilir. Ölüyü yıkayan kişiye **gassal** denir. Ölen bir Müslümanın yıkanması, kefenlenmesi, cenaze namazının kılınması ve defnedilmesi farz-ı kifayedir. Bu işlemlerin geciktirilmeden yerine getirilmesi gerekir. Şehit düşenlerin yıkanması zorunlu değildir.

Ölüyü yıkayacak kişi bu işi bilen ve Müslüman biri olmalıdır. Ölünün yıkanacağı yerin kapalı olması ve onu yıkayanlardan ve yardım edenlerden başkasının cenazeyi görmemesi uygun olur. Yıkama işini yapmak için cenaze önce, teneşir denilen yere, ayakları kıbleye gelecek şekilde sırt üstü yatırılır. Teneşirin çevresi güzel bir kokuyla tütsülenir. Elbiseleri tamamen çıkarılır ve göbeğinden diz altına kadar olan avret yeri örtülür. Cenaze yıkayacak kişi “Niyet ettim Allah rızası için vefat etmiş olan bu kimseyi yıkamaya.” diyerek niyet etmeli ve yıkamaya besmele ile başlamalıdır. Yıkama bitinceye kadar,

غُفْرَانَكَ يَا رَحْمٰنُ

“Ey rahman olan Allah! Artık senin af ve mağfiretinle baş başa, sen onu bağışla!” cümlesini tekrar etmelidir.

Yıkayıcı eline bir bez alarak örtünün altından cenazenin avret yerlerini temizler. Sonra ölüye yüzünden başlayarak abdest aldırır. Ağız ve burna su vermez. Sadece dudaklarının içini ve dişlarını, burun deliklerini, göbek çukurunu parmakla veya parmağına sardığı bezle imkân ölçüsünde siler. Ondan sonra ellerini, kollarını yıkar. Başını da mesh edip, ayaklarını yıkar. Böylece abdest tamamlanmış olur.

Cenazenin abdest işi tamamlanınca üzerine ılık su dökülür. Ölüyü sol tarafına hafifçe çevirip sağ tarafını yıkar. Daha sonra sağ tarafına doğru hafifçe çevirip sol tarafını yıkar. Bu yıkama işlemini üç kez tekrarlar. Bundan sonra cenazeyi hafifçe kaldırır ve karnını hafifçe ovar. Bir şey çıkarsa su ile yıkanıp giderilir. Yeniden abdest verilmesine ve baştan yıkanmasına gerek yoktur. Yıkama işlemi bitince havlu ve benzeri bir şey ile kurular. Ölünün vücuduna güzel kokular sürer. Ölünün saçı ve tırnakları kesilmez. Ölü yıkandığında bedenin zarar görme ihtimali varsa abdest aldırmadan üzerine su dökülmek suretiyle yıkanır. Su bulunmadığı durumlarda ise teyemmüm ettirilir. Erkek ölünün erkek, kadın ölünün de kadın tarafından yıkanması gerekir.[9]

BİLİYOR MUSUNUZ?

Kefenlik bez

- Beyaz olmalı
- Yeni olmalı
- Orta kalitede olmalı
- Dikişsiz olmalı
- Yetişkinlerde çift en olmalı

9 Kâsânî, Bedâ'iu's-sanâi', c. 1, s. 299 vd.

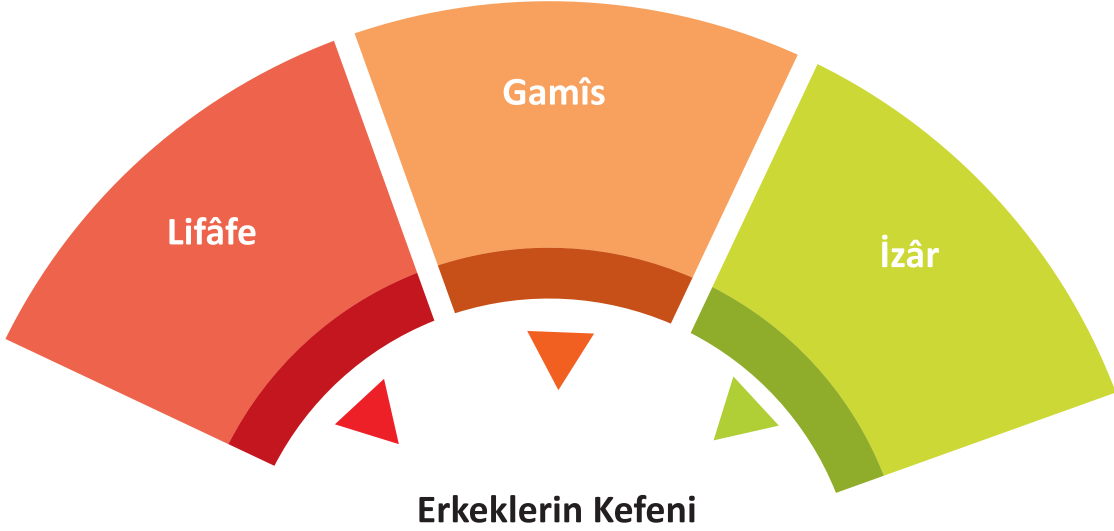

Boyun kısmından ayaktaki aşık kemiğine kadar uzanan gömlek yerinde bir bezdir.

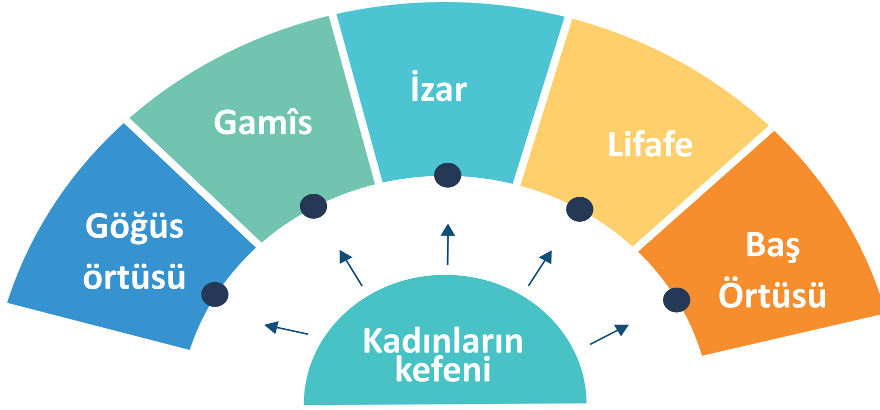
Baştan ayağa kadar uzanan bir bezdir.

Sargı yerinde olup baştan ayağa kadar uzanan, baş ve ayak taraflarından birer karış uzun bir bezdir.

Cenazenin yıkanıp kurulanmasından sonra kefen adı verilen yakasız, dikişsiz sade bir beze sarılmasına **tekfin** veya **kefenleme** adı verilir. Ölen bir Müslümanın bedeninin örtülecek şekilde kefenlenmesi farz-ı kifayedir. Bu dikişsiz bez insanın bu dünyadan hiçbir şey götüremeyeceğini simgeler. Erkeğin kefeni, gamîs, izâr ve lifâfe olmak üzere üç parçadan oluşur. Kadının kefeni ise bu üç parçanın yanında baş örtüsü ve göğüs örtüsü olmak üzere beş parça bezdir.

Erkeklerin Kefeni

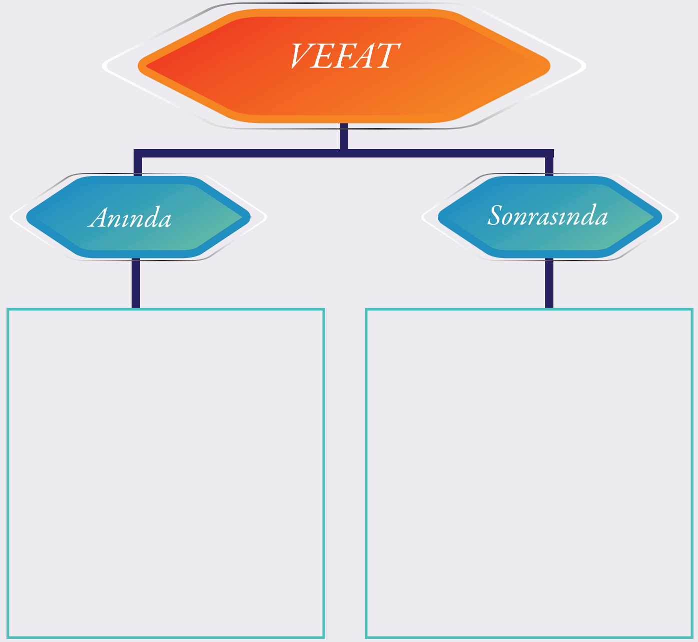
DRAMA YAPALIM

Sınıfta bir maket üzerinde ölünün yıkanmasını ve kefenlenmesini gösteren bir drama yapınız.

Cenaze kefenlenme işinden sonra tabut içine konulur. Sonra cenaze, namazının kılınması için musallaya götürülür.

YAZALIM

Vefat anında ve sonrasında yapılması gerekenleri kısaca yazınız

Kefenleme işleminin yapılışı şöyledir: Cenazeye sarılmadan önce kefen birkaç defa güzel kokularla tütsülenir. Yıkanan ve kurulanan ölüye önce gamîs giydirilir. Ardından baştan ayağa kadar uzanan izar sarılır. En son lifâfe sarılır. Lifâfe baş ve ayak uçlarından düğümleneceği için izara göre biraz daha uzundur. Kefenin açılmaması için bir bez kuşakla bağlanır. Kadınlarda ise gömlek giydirildikten sonra baş örtüsü sarılır. İzar sarıldıktan sonra göğüs örtüsü konulur, bu sünnet kefenlemedir. Yukarıda belirtilen bezlerin tamamı bulunamazsa erkekler için izar ve lifâfe yeterli olur. Kadınlar için de bunlara sadece başörtüsü ilave edilir, buna **kefen-i kifaye** denir. Bunlar da bulunamazsa erkek ve kadın için sadece bir kat bez, kefen olarak yeterlidir, buna **kefen-i zarure** denir. Kefenlenme işi tamamlanınca cenaze, tabut içine konulup “musalla”ya (cenaze namazı kılınacak yere) götürülür.

TARTIŞALIM

'Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı beştir. Bunlar; (kardeşinin) selamını almak, hasta ise ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak, davetine icabet etmek ve hapşırdığı zaman Allah sağlık ve afiyet versin demektir."

Buhârî, "Cenaiz", 2.

Yukarıdaki hadisi dikkate alarak cenaze namazına katılmanın önemini tartışınız.

Cenaze yıkanıp kefenlendikten sonra namazının kılınabilmesi için

- *Ölen kişinin Müslüman olması*
- *Yıkanmış olması*
- *Bedeninin tamamı veya başıyla birlikte bir kısmının bulunması*
- *Cenazenin cemaatin önünde ve musalla taşının üzerinde olması. Şafiîlere göre cenazenin el veya omuz üzerinde tutulması yahut bir binek üzerinde bulunmasında sakınca yoktur.*

2.2. Cenaze Namazı ve Duaları

Yıkanıp kefenlenen ölüye son duayı yapmak üzere cenaze namazının kılınması diğer Müslümanlar için farz-ı kifâyedir. Cenaze, namaza duracak olan cemaatin yönü kıbleye gelecek şekilde ön tarafa konulur. Cemaate katılanlar abdestli olarak dua mahiyetindeki bu namazı kılar. Cenaze namazına niyet şarttır.

NOT EDELİM

Cenaze namazının şartı niyet, rükünleri ise kıyam ve tekbirdir. Ayrıca cenazenin erkek veya kadın, büyük veya küçük olduğu bilinmelidir. Bunu da imam ya da müezzin namazın başında bildirir.

Hanefi mezhebine göre, cemaatin önünde hazır bulunmayan (gaib) cenaze üzerine namaz kılınmaz. Şafiî fakihleri ise cenaze başka bir yerde de olsa gıyabında namazının kılınabileceğini kabul ederler.

Cenaze Namazının Kılınışı:

Cenaze namazını kıldıracak olan kişinin namaza başlamadan önce cemaate cenaze namazının kılınış şeklini tarif etmesi uygun olur. Cenaze namazında iftitah tekbirinden başka, üç tekbir bulunmaktadır. İmam cenazenin göğsü hizasına durur. Cenazenin erkek, kadın veya çocuk oluşuna göre "Allah için namaza, Resulullah için salâvata, ölen kimse için duaya, erkek/kadın/çocuk niyetine" şeklinde niyet edip yüksek sesle tekbir alır. Cemaat de aynı şekilde niyet eder ve imamla birlikte tekbir alır. İmam ve cemaat Sübhâneke duasını "ve celle senâüke" cümlesiyle birlikte sessizce okurlar. Şafiîler Sübhâneke yerine Fatiha suresini okur. Daha sonra Hanefilere göre eller kaldırılmadan ikinci tekbir alınır.

Cenaze namazı, secdesi olmayan bir namazdır.

Şafiiler her tekbirde ellerini kaldırırlar. Bu tekbirden sonra "Allahümme salli" ve "Allahümme bârik" duaları, üçüncü tekbirin ardından da cenaze namazı duası okunur.

Cenaze namazı esas itibariyle bir duadan ibaret olduğu için, bu duaları Arapça okumak şart değildir. İsteyen kendi dilindeki anlamlarını okuyabileceği gibi, benzer anlamda başka dualar da edebilir. "Rabbenâ âtinâ" duası bu dualardan biridir. Cenaze duasını bilmeyenler Fatiha suresini de okuyabilir. Ayrıca "Allahım beni, bu ölüyü ve bütün müminleri bağışla" şeklinde de dua edilebilir. Dördüncü tekbir alındıktan sonra sağa ve sola selam verilir.

Cenaze namazı için cemaat şart değildir, bir kişinin kılmasıyla bile farz yerine getirilmiş olur. Cenaze namazına başlandıktan sonra cemaate katılan kimse hemen tekbir alır, eksik kalan tekbirlerini de dua okumaksızın peş peşe alır. Cenaze musalladan kaldırılmadan tekbirlerini tamamlayıp selam vermiş olur.

Erkek Cenaze Duası

"Allah'ım! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanlarımızı bulunmayanlarımızı, erkeğimizi kadınımızı, küçüğümüzü büyüğümüzü mağfiret buyur, bağışla. Allah'ım! Aramızdan yaşatacaklarını İslam üzere yaşat, öldüreceklerini iman üzere öldür. Şurada duran ölüye, kolaylık ve rahatlık ver, onu bağışla. Bu kişi, iyi bir kimse idiyse sen onun iyiliğini artır; eğer kötü davranmış günahkâr bir kimse idiyse, sen rahmet ve merhametinle onları görmezden gel. Ona güven, müjde, ikram ve yakınlık ile mukabele et. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah'ım!"	اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَاۤئِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ ، وَخُصَّ هٰذَا الْمَيِّتَ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ. اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ وَ اِنْ كَانَ مُسِيئاً فَتَجَاوَزْ عَنْهُ وَلَقِّهِ الْاَمْنَ وَالْبُشْرٰى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Kadın Cenaze Duası

"Allah'ım! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanlarımızı bulunmayanlarımızı, erkeğimizi kadınımızı, küçüğümüzü büyüğümüzü mağfiret buyur, bağışla. Allah'ım! Aramızdan yaşatacaklarını İslam üzere yaşat, öldüreceklerini iman üzere öldür. Şurada duran ölüye, kolaylık ve rahatlık ver, onu bağışla. Bu kişi, iyi bir kimse idiyse sen onun iyiliğini artır; eğer kötü davranmış günahkâr bir kimse idiyse, sen rahmet ve merhametinle onları görmezden gel. Ona güven, müjde, ikram ve yakınlık ile mukabele et. Ey merhamet edenlerin en merhametlisi olan Allah'ım!"	اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَاۤئِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ. وَخُصَّتْ هٰذِهِ الْمَيِّتَةَ بِالرَّوْحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِى اِحْسَانِهَا وَاِنْ كَانَتْ مُسِيئَةً فَتَجَاوَزْ عَنْهَا وَلَقِّهَا الْاَمْنَ وَالْبُشْرٰى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفٰى بِرَحْمَتِكَ يَااَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Erkek çocuğu cenaze duası

Allah'ım! Dirimizi ve ölümüzü, cenazeye katılanı ve katılamayanı, büyüğümüzü ve küçüğümüzü, erkeğimizi ve kadınımızı mağfiret eyle. “Allah'ım! Sen onu bizim için önden gönderilmiş bir sevap vesilesi yap, ecir vesilesi ve ahiret azığı eyle, onu bize şefaati kabul edilen bir şefaatçi eyle!”.	اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَاءِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْايِمَانِ. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا وَ ذُخْرًا. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا

Kız çocuğu cenaze duası

Allah'ım! Dirimizi ve ölümüzü, cenazeye katılanı ve katılamayanı, büyüğümüzü ve küçüğümüzü, erkeğimizi ve kadınımızı mağfiret eyle. “Allah'ım! Sen onu bizim için önden gönderilmiş bir sevap vesilesi yap, ecir vesilesi ve ahiret azığı eyle, onu bize şefaati kabul edilen bir şefaatçi eyle!”.	اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَاءِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْايِمَانِ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا اَجْرًا وَ ذُخْرًا. اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَمُشَفَّعَةً

Güneş doğarken, batarken ve zeval vaktinde cenaze namazının kılınması Hanefi mezhebine göre mekruhtur. Şafiiler ise bütün vakitlerde kılınabileceğini belirtmişlerdir. Hanefilere göre yağmur vb. bir mazeret yoksa cenaze namazı cami içinde kılınmaz. Şafii mezhebine göre bunda bir sakınca yoktur.

Cenaze namazı kılındıktan sonra imam cemaate “Bu kişiyi nasıl bilirdiniz?” diye sorar; cemaat de “İyi bilirdik, Allah rahmet eylesin!” diye cevap verir. Daha sonra “Haklarınızı helal eder misiniz?” diyerek helallik alır. Cenazenin başında ölen kişi hakkında uzun konuşma yapmak Resul-i Ekrem’in ölünün defninde acele edilmesi hususundaki tavsiyesine aykırıdır. Cenaze töreninde ölüm gerçeği ve ölüme hazırlıklı olma konularına temas eden kısa bir konuşma yapılabilir.

ÖRNEK BİR KONUŞMA:

Değerli Kardeşlerim!

Allah'a hamdolsun ki biz ölümü yokluk değil, sonsuzluk olarak kabul eden bir inanca sahibiz. Şu anda önümüzde yatan bu cenaze bize hâl diliyle şöyle sesleniyor: Dünya fanidir, geçicidir. Ancak dünyada güzel işler yapmak, insanlığa hizmet etmek kalıcıdır. İnsan kendisine tayin edilen hayatı yaşıyor ve en sonunda ölüyor. Yüce Allah'ın bütün canlılar için koyduğu, şaşmaz ve değişmez kanun budur. Nitekim yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de:

كُلُّ نَفْسٍ ذَٓائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

"Her nefis ölümü tadacaktır ve sonra bize döndürüleceksiniz."[10] buyuruyor.

"Ya Rabb'i! Senin istediğin gibi bir kul olayım. Bir fırsat ver Ya Rabb'i!" diye yalvarmanın fayda vermeyeceği gün gelmeden önce kendimizi ölüme hazırlamalıyız. Zararın neresinden dönersek kârdır. Ölümü sık sık hatırlamamız gerekiyor. Nitekim bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (s.a.v..) *'Ağız tadını bozan ölümü çokça hatırlayınız."*[11] buyurmaktadır.

Rabb'imiz şöyle buyuruyor:

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَب۪يرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun. Herkes yarın (kıyamet günü) için ne hazırladığına baksın. Allah'tan korkun, çünkü Allah işlediklerinizden haberdardır."[12] Bizler de bu ayet-i kerimenin ışığında yarın için ne hazırladığımıza bakalım. Allah'a kul olduğumuzu hatırlayalım ve lezzetleri kesen ölümü sık sık hatırlayalım. Ve hiçbir zaman unutmayalım ki Allah'tan geldik. O'na döneceğiz.

Kendi ellerimizle toprağa verdiğimiz insanlara ibretle bakalım. Hayatımıza düzen verelim. Dünya hayatının geçici olduğunu unutmayalım. Allah vefat eden kardeşimize rahmetiyle muamele etsin. Mekânını cennet eylesin, sevgili Peygamberimize komşu eylesin."

Bu konuşmadan sonra cenaze namazı duasının Türkçesi ya da başka bir dua yapılabilir:

'Allah'ım! Dirimizi, ölümüzü, burada bulunanlarımızı bulunmayanlarımızı, erkeğimizi kadınımızı, küçüğümüzü büyüğümüzü bağışla. Allahım! Şurada duran ölüye, kolaylık ve rahatlık ver, onu affet. Kabrini cehennem çukuru olmaktan muhafaza buyur, cennet bahçelerinden eyle. Dünyada iken yaptığı hayırlı işleri kendisine yoldaş eyle. Ona güven, müjde, ikram ve yakınlık ile mukabele et! Geride bıraktığı acılı ailesine ve sevenlerine sabırlar lütfeyle. Âmin.

10 Ankebut suresi, 57. ayet.
11 Tirmizî, Zühd, 4.
12 Haşr suresi, 18. ayet.

KONUŞALIM

ÖLÜM RİSALESİ

Damla damla oluşuyor hayat
Ölüm kımıl kımıl
Duymak kolay
Anlatmak değil

Her an
Farkındayım
Az az öldüğümün

Bilincindeyim doğan ayın
Eriyen karın akan suyun
Ve usul usul tükenen zamanın

Tekrarlayıp duruyor saat
Vakit de mahlûktur
Vakit de mahlûktur

İşliyor kalbim
Eskiyor saçlarım
Ve gözlerimin en ince hücreleri

Okuyorum hayatı
Toprağın üstünden çok
Altındakilerle var olduğunu

Toprak
Ölüme aç
Ölüme muhtaç
Hayat

Ölüm muhakkak
Ve ölüm mutlak
Tek kapısıdır ölümsüzlüğün

Ölümle tanıştıktan sonra anladım
Sadece bir kimlik belgesi olduğunu yaşamanın

A. Erdem BAYAZIT

Şiirin ana teması üzerine arkadaşlarınızla konuşunuz.

2.3. Vefat Edenin Borç, Vasiyet ve Mirası

Vefat eden kimsenin geride kalan yakınlarının yerine getirmeleri gereken birtakım sorumluluklar vardır. Ölenin borcu varsa geride bıraktığı mal varlığından yakınları tarafından gecikmeden ödenmelidir.[13]

Bir kimsenin, malını cennet sermayesine dönüştürmek üzere bir veya birkaç kişiye ya da bir hayır kurumuna bırakmasına **vasiyet** denir. Ayrıca bir kişinin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey de vasiyet olarak isimlendirilir. Mirastan payları belirlenen kişiler dışındakilere malının üçte biri oranında vasiyet geçerlidir.[14] Vasiyetin kaydedildiği belgeye **vasiyetname** denir. İslam dini vasiyete önem vermiş, hem Müslümanları bu hususta teşvik etmiş, hem geride kalanlara meşru vasiyetlerin yerine getirilmesini emretmiştir. Üzerinde kul hakları bulunan kimselerin, alacaklıların ispata yarayacak delilleri yoksa bu borcun ödenmesi için vasiyette bulunmaları gerekir.

TARTIŞALIM

"Öldüğüm gün, tabutumu omuzlar üzerinde gördüğün zaman, bende bu cihanın derdi var sanma. /Bana ağlama, vah vah deme. Şeytanın tuzağına düşersen, vah demenin sırası o vakittir. / Cenazemi gördüğünde, ayrılık deme. /Beni mezara koyduklarında, elveda deme. Mezar cennet kapısının perdesidir. /Batmayı gördün ya, doğmayı da seyret. Güneş ile aya, batmadan ne ziyan gelir? /Sana, batma görünür ama o aslında doğmaya hazırlıktır. /Mezar ise hapishane gibi görünür ama aslında canın hapisten kurtuluşudur..."

Mevlana, "Divan-ı Kebir'den Seçmeler", C 2, 911. Beyit.

Yukarıdaki metnin ana düşüncesi üzerine arkadaşlarınızla tartışınız.

Vefat eden kimsenin geride bıraktığı mal varlığının hak sahiplerine nasıl paylaştırılacağını düzenleyen kurallara **miras** denir. İslam hukukunda bu konu ferâiz başlığı altında incelenmektedir. Ölünün geride bırakmış olduğu mal varlığına **terike**; mirasta hak sahibi olana vâris; vefat edip mal bırakana **mûris** denir. Teçhiz ve tekfin masrafları çıktıktan, ölünün borçları belli bir sıraya göre ödendikten ve vasiyeti de terikenin üçte birini aşmama kaydıyla yerine getirildikten sonra kalan mal varlığı mirasçılarına intikal eder.

Borçlu kişinin borcunun ödenmesi için vasiyette bulunması gerekir.

13 bk. Tirmizi, "Cenâiz", 76.
14 bk. Buhâri, "Vesâyâ", 2, 3, "Ferâiz", 6; Müslim, "Vesâyâ", 5.

2.4. Defin ve Taziye

Cenazenin tabuta konulup namazının kılınacağı yere musalla ve daha sonra kabrine taşınmasına **teşyî** denir. Kabre konulması defin olarak isimlendirilir. Namazı kılındıktan sonra cenazeyi bekletmeden defnetmek gerekir. Ancak kendi memleketine veya bir başka yere nakli sebebiyle defnin geciktirilmesi de mümkündür.

Cenazenin namazının kılınacağı yere ve kabristana taşınmasına katılmak sünnettir. Yoldan geçen bir cenaze gördüğümüzde ayağa kalkmamız da ona karşı saygımızın bir ifadesidir. Cenaze taşınırken arkasından veya önünden sessizce yürünür. Cenazeyi kabre götürenlerin ölümü, ahireti ve Allah'ı (c.c.) düşünmeleri, dünyevî meseleleri konuşmamaları, gülmemeleri bu görevin adabındandır. Alkışlamak, slogan atmak uygun değildir. Yüksek sesle Kur'an okumak ve tekbir getirmek de mekruh kabul edilmiştir.

Cenaze kabre öncelikle yakın akrabaları tarafından ve kıble yönünden yavaşça indirilir. Kabre koyan kimse bu esnada,

بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلٰى مِلَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ

(Allah'ın adıyla ve Resulullahın dini üzere) der. Cenaze kabre konurken sağ yanına yatırılır ve yüzü kıbleye çevrilir. Mezarın üzeri tahta perde vb. malzemelerle kapatıldıktan sonra üstü toprakla örtülür. Mezarlara israf ölçüsünde ve dinen uygun görülmeyecek türden harcamaların yapılması, mezar taşına övücü veya kaderden şikâyet edici sözler yazılması uygun değildir.

Cenazenin gündüz defnedilmesi tercih edilmelidir. Cenaze defnedildikten sonra kısa bir süre bekleyip ölü için dua ve istiğfar ile meşgul olmak sünnettir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) cenaze defnedildikten sonra bir müddet mezarın başında bekler ve cemaate şöyle buyururdu: "*Kardeşiniz için yüce Allah'tan mağfiret isteyiniz ve kendisine sükûnet vermesini dileyiniz. O şimdi sorguya çekilmektedir.*"[15] Ayrıca Kur'an okumak müstehap kabul edilmiştir.[16] Özellikle Yasin, Mülk, Vâkıa, İhlas, Felak ve Nâs sureleri ile Fatiha ve Bakara suresinin ilk beş ayeti okunur. Sevabı da cenazenin ve diğer müminlerin ruhlarına bağışlanır.

15 Ebû Dâvud, "Cenâiz", 67-69.
16 bk. Ebû Dâvûd, "Cenâiz", 69.

Mülüman, mezarlık ziyaretinde ölülere dua eder.

PAYLAŞALIM

Katıldığınız bir cenazede yapılan işlemler ile ilgili gözlemlerinizi ve duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

NOT EDELİM

Tahtadan yapılmış bir uzun kutu,
Baş tarafı geniş, ayak ucu dar,
Çakanlar bilir ki bu boş tabutu,
Yarın kendileri dolduracaklar!

N. Fazıl Kısakürek
(Çile adlı şiir kitabından)

BİLGİ KUTUSU

'Kim, sevabına inanarak, karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek bir Müslümanın cenaze namazını kılıp defnedilinceye kadar beklerse iki Uhut Dağı kadar sevap alır. Kim de cenaze namazını kılar, defnolunmadan önce ayrılırsa bir Uhut Dağı kadar sevap alır."

Müslim, "Cenaiz", 56.

Defin işlemi tamamlanıp duaların okunmasının ardından cemaat dağılırken imam orada kalır. Kabrin baş tarafında ayakta durarak Arapça ifadelerle sorulması muhtemel kabir soru ve cevapları ile ilgili hatırlatmalar yapar. Buna “telkin” denir. Hanefi mezhebine göre definden sonra telkin yapılması gerekli değildir. Ancak yapılması hâlinde bir sakıncası yoktur. Şafii mezhebine göre ölen kişiye kabirde karşılaşacağı sorularla ilgili olarak telkinde bulunmak müstehaptır.

Telkin veren kimse ölüye ismi ve annesinin ismiyle (isimleri bilmiyorsa “Ey Havvâ oğlu Abdullah!” diye) üç defa seslendikten sonra şöyle devam eder:

TELKİN DUASI

“Hayatta iken benimsediğin şu hususları hatırla: Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur ve Hz. Muhammed (s.a.v.) onun elçisidir. Cennet ve cehennem haktır. Öldükten sonra dirilmek haktır. Hiç şüphesiz kıyamet gerçekleşecektir. Allah kabirlerde olanları yeniden diriltecektir. Yine unutma ki sen; Rab olarak Allah’ı, din olarak İslam’ı, peygamber olarak Muhammed’i, rehber olarak Kur’an’ı, kıble olarak Kâbe’yi ve kardeş olarak müminleri seçmiş ve bununla mutlu olmuştun. Rabb’im olan Allah’tan başka ilah yoktur. Sadece ona tevekkül ettim ve büyük arşın Rabb’i de odur.”

Ardından üç defa,

“Ey Allah’ın kulu, lâ ilâhe illallah, de!”
sonra yine üç defa,

“Rabbim Allah, dinim İslam, peygamberim Muhammed’ (s.a.v.) dir de!”

Bir defa,

“Ey Rabbim! Sen onu tek başına bırakma, vârislerin en hayırlısı sensin.” şeklinde seslenir.

اُذْكُرْ ما كُنْتَ عَلَيْهِ مِنْ شَهادَةِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ
وَ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ
وَ اَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَ النَّارَ حَقٌّ وَ اَنَّ الْبَعْثَ حَقٌّ
وَ اَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَارَيْبَ فِيهَا
وَ اَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِى الْقُبُورِ
وَ اَنَّكَ رَضِيتَ بِاللّٰهِ رَبًّا وَ بِالْاِسْلَامِ دِينًا
وَ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا
وَ بِالْقُرْاٰنِ اِمَامًا وَ بِالْكَعْبَةِ قِبْلَةً
وَ بِالْمُؤْمِنِينَ اِخْوَانًا
رَبِّى اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ
وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Ardından üç defa,

قُلْ يَا عَبْدَ اللّٰهِ لَا اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ

sonra yine üç defa,

قُلْ رَبِّى اللّٰهُ وَ دِينِى الْاِسْلَامُ
وَ نَبِيِّى مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

Bir defa,

رَبِّ لَا تَذَرْهُ فَرْدًا وَ اَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

Yakını vefat eden bir kimseyi baş sağlığı dileme ve tesellide bulunma amacıyla ziyaret etmeye taziye denir. Taziyede bulunmak önemli bir görevdir. Resul-i Ekrem (s.a.v.), *"Başına bir musibet gelene taziye ziyaretinde bulunan kimseye musibete uğrayanın sevabı kadar sevap verilir."*[17] buyurmuştur. Hz. Peygamber (s.a.v.), oğlu vefat etmek üzere olduğu için büyük acı çeken kızı Zeyneb'i, "Veren de alan da Allah'tır; O'nun katında her şeyin belli bir vakti vardır."[18] şeklinde teselli etmiştir.

Baş sağlığı için birçok kişinin gelebileceği dikkate alınarak taziye yerinde fazla kalmak ve boş sözler konuşmak uygun değildir. Cenaze evine komşuların ve akrabaların, cenaze yakınlarına ve taziye için gelenlere ikram edilmek üzere yemek götürmesi tavsiye edilmiştir.

Taziye ziyaretlerinde ölen kişi hakkında, "Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun, Allah taksiratını affetsin." gibi sözlerle dua edilir. "Geride kalanların başı sağ olsun, Allah hayırlı uzun ömürler versin, Allah sabırlar versin, Allah başka acı göstermesin, ölenle ölünmez, er geç hepimiz öleceğiz, Allah iman nasip etsin." gibi cümlelerle ölenin yakınları teselli edilir. Allah Resulü'nün (s.a.v.) ölenler hakkında çirkin sözler söylemeyi yasaklayan, ölüleri iyilikle anmayı emreden hadislerine göre[19] taziye için gelenler ölünün iyi taraflarından bahseder, güzel hâtıraları yâd eder.

TARTIŞALIM

"Musibete uğrayan kardeşine taziyede bulunan kimseye Allah, kıyamet gününde ikram elbisesini giydirir."

Tirmizi, "Cenaiz", 56.

Yukarıdaki hadisi dikkate alarak taziyenin önemi üzerine arkadaşlarınızla tartışınız.

Din görevlisinin, vefat eden kimsenin yakınlarını ziyaret edip onlara bu acılı günlerinde taziyede bulunması gerekir. Ölünün yakınlarını ve taziye için orada bulunan kişileri bilgilendirmek için kısa bir konuşma yapması uygun ve faydalı olur. Konuşmasında ölüm ve ahiretten, ölenin arkasından iyilik yapmanın öneminden ve sabırdan bahsedilebilir.

Taziye Konuşması Örneği

Kıymetli Hanımefendiler, Beyefendiler!

Merhum (merhume) kardeşimiz, evladımız ilahi emir gereği aramızdan ayrıldı. İnsan yüce Mevla'nın kendisine takdir ettiği sürece yaşıyor ve zamanı geldiğinde dünya hayatına veda ediyor. Kişinin sahip olduğu malı, mülkü, makamı ve itibarı, ölümüne engel olamıyor.

Değerli Kardeşlerim!

Ölüm bir yok oluş değil, ebedi ahiret hayatının başlangıcıdır. Ölüme her an hazır olmalıyız. Dünya hayatı bir imtihandır. Bu imtihanda başarılı olanların mükâfatı cennettir. Kişinin cenneti elde etmesi

17 İbn Mâce, "Cenâiz", 56; Tirmizî, "Cenâiz", 71.
18 Buhârî, "Cenâiz", 33.
19 bk. Ebû Dâvûd, "Edeb", 42; Tirmizî, "Cenâiz", 34.

için Allah'ın emirlerine sımsıkı sarılması ve yasaklarından da kaçınması gerekir. Sevdiklerimizin ölümü, bizler için büyük bir acı ve ıstırap vesilesidir. Ancak sıkıntılara katlanmak, yüce Mevla'dan gelen acı ve tatlı her şeyi büyük bir sabırla karşılamak zorundayız. Nitekim Peygamber Efendimiz, ölüm acılarının en büyüğünü yaşamıştır. Doğumundan kısa bir süre önce babası, sonra biricik annesi, daha sonra dedesi ve amcası ebediyete göç etmişler, kendisine en çok ihtiyacı olduğu anda da sevgili eşi Hz. Hatice validemizi kaybetmiştir. Kâinatın Efendisi bütün bu acıları büyük bir sabırla karşılamış ve biz ümmetine bu konuda da en güzel örnek olmuştur.

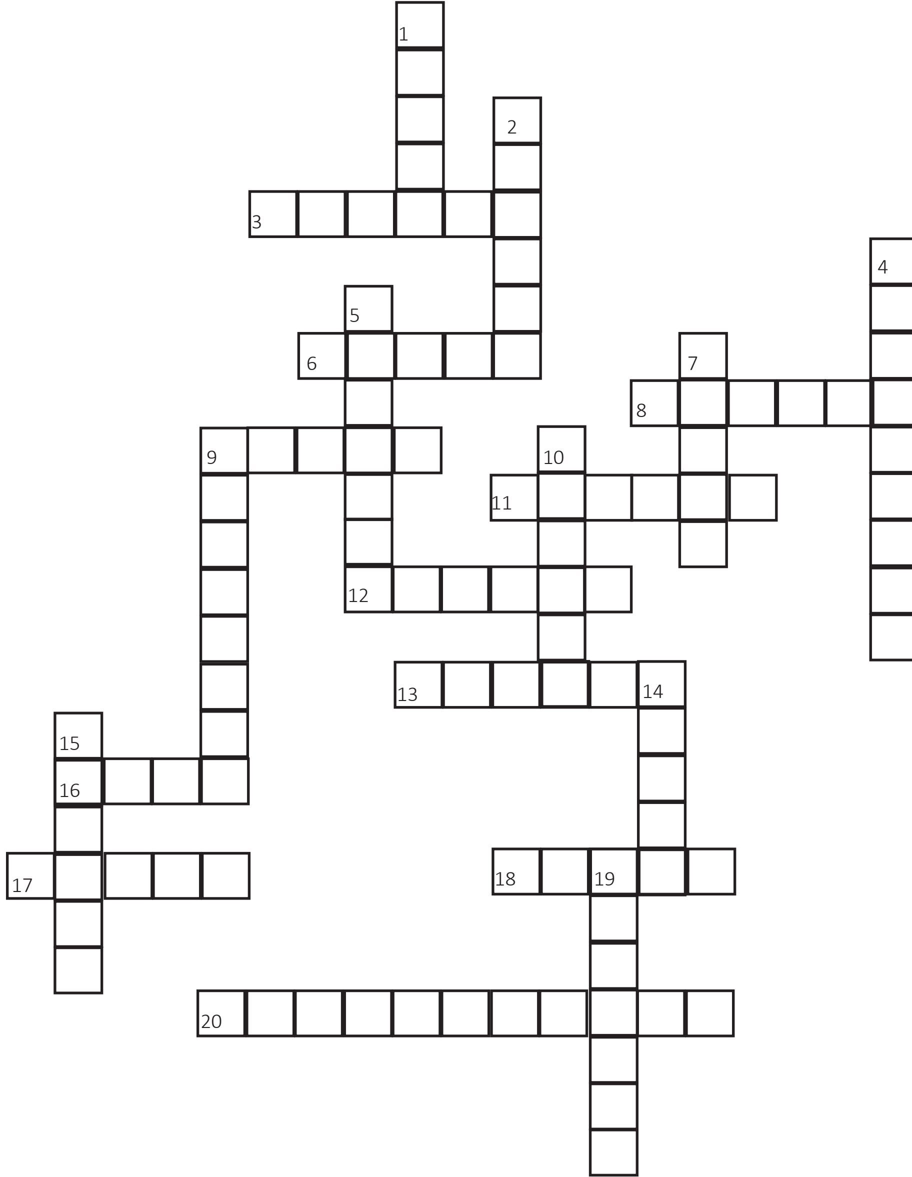
Değerli Kardeşlerim!

Kardeşimizin vefatı, dünyanın geçici olduğunu bize yeniden hatırlatmaktadır. Bizden önce oraya giden dostlarımızı, sevdiklerimizi daima hayırla analım. Kardeşlerim nasıl bir hayat yaşarsak öyle ölürüz. Din hayattır. Nefsimizi ve neslimizi Kur'an ve sünnet ile inşa edelim ki inşallah cennette ebedi mutluluğu kazanalım. Vefat eden yakınlarımızı Fatihasız ve duasız bırakmayalım. Hepinizin başı sağ olsun. Cenab-ı Hak bütün ölmüşlerimizin günahlarını affetsin. Makamlarını cennet eylesin. Âmin.

Halk arasında ölünün yedinci, kırkıncı, elli ikinci gecesi ve bunların duası; devir, para karşılığı Kur'an, mevlit ve dua okutma gibi zaman ve şekle bağlanmış bazı yaygın uygulamalar vardır. Bunlar hakkında Kur'an ve sünnete dayalı bir bilgi veya tavsiye mevcut değildir. Bunların hiçbir dinî dayanağı yoktur. Dolayısıyla söz konusu günlerde ölüye yönelik merasimler düzenlenmesi bidattır. Ancak sevabı ölen kimsenin ruhuna bağışlanmak üzere hayır, hasenat yapılabileceği gibi çeşitli vesilelerle dua da edilebilir.

BULALIM

Aşağıdaki soruları cevaplayınız ve bulmacayı çözünüz.

SORULAR

SOLDAN SAĞA

3. Ölüyü yıkayan kişi.
6. Ölümü yaklaşmış kişinin yanında okunması tavsiye edilen surelerden biri.
8. Baş sağlığı dileme.
9. Vefat edip mal bırakan kişi.
11. İslam hukukunda miras başlığının incelendiği bölümün adı.

12. Vefat eden kişinin yıkanmasından kabre konulmasına kadar yapılması gereken uygulamalar ve bu işler için ihtiyaç duyulan malzemenin hazırlanması.
13. Cenazenin namazının kılınacağı yere ve kabristana taşınmasına katılmanın hükmü.
16. Ölünün başından ayağına kadar uzanan bez.
17. Mirasta hak sahibi.
18. Boyun kısmından ayaklara kadar uzanan gömlek yerinde bez.
20. Ölen bir Müslümanın yıkanması, kefenlenmesi, cenaze namazının kılınması ve defnedilmesi gibi işlemlerinin Müslümanlar üzerindeki hükmü.

YUKARIDAN AŞAĞI

1. Vefat eden kimsenin geride bıraktığı mal varlığının hak sahiplerine nasıl paylaştırılacağını düzenleyen kurallar.
2. Ölümü yaklaşmış olan kişiye sesli bir şekilde kelime-i tevhidin hatırlatılması.
4. Cenazenin yıkanıp kurulandıktan sonra yakasız, dikişsiz sade bir beze sarılması.
5. Bir kimsenin, malını ölüm sonrasına bağlayarak bir veya birkaç kişiye ya da bir hayır işine bırakması.
7. Ölünün yıkanması.
9. Son nefesine yaklaşmış ve ölmek üzere olan Müslüman.
10. Ölünün geride bırakmış olduğu mal varlığı.
14. Cenazenin taşınması işi.
15. Sargı yerinde olup baştan ayağa kadar uzanan, baş ve ayak taraflarından düğümlenen bez.
19. Kefenlenme işi tamamlanınca camide tabutun üstüne konulduğu taş.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Ölüm anında kişiye neler yapılır? Açıklayınız.
2. Ölü nasıl yıkanır? Kısaca anlatınız.
3. Taziye ziyaretlerinde hangi cümleleri kullanmak uygun olur?
4. Cenazenin defni nasıl olur? Anlatınız.

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

5. Aşağıdakilerden hangisi vefat etmek üzere olan hastaya yapılacak işlemlerden değildir?
A) Yakınlarıyla helalleşir.
B) Vasiyette bulunursa şahitler huzurunda yazılır.
C) Su istediğinde, su verilebilir ya da ıslak bir bezle dudakları ıslatılır.
D) Zorla da olsa "Lâ ilâhe illallah" sözü hatırlatılır.
E) Yüzü kıbleye gelecek şekilde sağ yanı üzerine ya da sırtüstü yatırılır.

6. Aşağıdakilerden hangisi ölen kimseye yapılacak işlemlerden değildir?
A) Gözleri kapatılır.
B) Ölen kimsenin yanında yüksek sesle Kur'an okunur.
C) Ölen kimsenin üzerine bir bez örtülür.
D) Ayakları başparmaklarından bağlanır.
E) Çenesi başının üstünden bağlanır.

7. Aşağıdakilerden hangisi cenaze namazında okunacak dualardan değildir?
A) Telkin duası
B) Cenaze duası
C) Allahümme salli duası
D) Allahümme bârik duası
E) Sübhaneke

8. Aşağıdakilerden hangisi cenaze ile ilgili yapılması tavsiye edilen davranışlardan biri değildir?
A) Ölüyü yakınlarının defnetmesi.
B) Kabrin başında dua edilmesi.
C) Cenaze töreninde alkışlanıp slogan atılması.
D) Kabrin toprak seviyesinden yüksekçe yapılması.
E) Kabrin başında telkin yapılması.

9. Aşağıdakilerden hangisi cenaze namazının kılınabilmesi için gereken şartlardandır?
A) Ölünün Müslüman olması.
B) Ölünün erkek olması.
C) Cenaze namazına en az on kişinin katılması.
D) Cenazenin eller üzerinde veya omuzlarda olması .
E) Namazın öldüğü gün kılınması.

C. Aşağıdaki cümlelerden doğru olanı "D", yanlış olanı ise "Y" ile işaretleyiniz.		
Doğru mu? (D) Yanlış mı? (Y)		Ölmek üzere olan kişi, yüzü kıbleye gelecek şekilde sağ yanı üzerine ya da sırtüstü yatırılır.
		Cenaze namazının kılınması farz-ı ayndır.
		Ölüm olayı gerçekleştikten sonra ölünün gözleri kapatılır. Çenesi başının üstünden bağlanır.
		Ölü, yıkanmak üzere "musalla" denilen yere ayakları kıbleye gelecek şekilde sırtüstü yatırılır.
		Ölmek üzere olan hastaya "Kelime-i tevhit"i ya da "Kelime-i şehadet"i hatırlatmak sünnettir.

D. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen ifadelerden uygun olanları ile doldurunuz.		
Boşlukları dolduralım	Fâtiha Ölüm Rabbena Yâsîn Tövbe	1. .... her insanın karşılaştığı bir gerçektir.
		2. Cenaze namazı duasını bilmeyenler bu duaların yerine .... suresini veya ....dualarını okurlar.
		3. İnsanın işlediği bir günahtan pişmanlık duyarak Allah'a söz vermesi ve ondan af dilemesine.......................denir.
		4. Ölüm döşeğindeki hastanın yanında .... suresini okumak dinimizce tavsiye edilmiştir.